

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กนั้นสามารถสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาแก่เด็กได้ โดยสามารถเป็นทางเลือกในการเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างงานศิลปะและเป็นแนวทางให้เด็กสามารถเลือกใช้สื่อและวัสดุทางศิลปะในการนำมาสร้างงานศิลปะของตนเอง อันจะเอื้อให้เด็กได้เห็นการใช้ความคิดอันเป็นอิสระในการคิดหาวิธีทางในการสร้างงานศิลปะที่ไม่มีจำกัด ผลของการเรียนรู้จะก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์สำหรับที่จะนำไปแก้ปัญหาในการสร้างงานศิลปะของตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ที่จะขยายสู่สาระการเรียนรู้อื่นๆที่เด็กต้องเรียนรู้ อันจะเป็นพื้นฐานสำหรับพัฒนาการของการเรียนรู้ด้านต่างๆให้กับเด็กตามศักยภาพต่อไป

กรมวิชาการ (2544) กำหนดให้กลุ่มวิชาศิลปศึกษาเป็นกลุ่มหนึ่งที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดเป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น รากฐานทางวัฒนธรรม ด้วยธรรมชาติกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิควิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ คัดแปลงจินตนาการมีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยและสากล มีเป้าหมายเพื่อการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนักเรียน ตลอดจนความสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่สาขาความรู้อื่นๆ ศิลปะเป็นหนทางที่จะทำให้มนุษย์เราได้คิดและเรียนรู้เรื่องราวภายในตัวเราและเรื่องราวภายนอกตัวของเราได้ เมื่อเรามองผ่านงานศิลปะ เรียนรู้กระบวนการคิดจากภาพ หรือจากการฟัง เพื่อเป็นการเพิ่มความสามารถในการรับรู้ และเรียนรู้รูปแบบของงานเขียนและศิลปะ ทั้งหมดนี้เกิดจากมนุษย์นั้นต้องการพื้นที่ของการแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์ สุนทรียภาพ จินตนาการ การแสดงออกเหล่านี้ อาจเป็นการแสดงออกถึงเหตุผลที่ต้องการสื่อสาร หรือจะเป็นการแสดงออกทางอารมณ์เพียงอย่างเดียวโดยผ่านงานศิลปะแขนงต่างๆ การตอบสนองต่องานศิลปะนั้น มนุษย์ก็ต้องการความรู้สึก การรับรู้ และความเข้าใจในส่วนประกอบทางศิลปะ เพื่อสนองตอบต่องานศิลปะเท่าๆกับที่ต้องการรับรู้และเข้าใจในส่วนประกอบทางศิลปะเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และแรงบันดาลใจในการสร้างงานสร้างสรรค์งานศิลปะเช่นกัน

จากการศึกษาพบว่าสื่อการเรียนรู้รอบตัวเด็กถือว่าเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กที่ทรงอิทธิพลมากในปัจจุบัน Persons (1987) อ้างถึงใน Stokrocki (1995) กล่าวถึงขั้นแรกของความ

ประทับใจที่เด็กมีต่องานศิลปะ เด็กจะเห็นลักษณะของหลักของศิลปะ (Element of Art) เส้น สี รูปทรง ตลอดจนเด็กจะรับรู้ถึงอารมณ์ของภาพที่ศิลปินพยายามถ่ายทอด เด็กสามารถเรียนรู้การใช้สีของศิลปินได้ ทั้งในด้านคุณสมบัติของสี การผสมสี และอารมณ์ของสีที่ส่งผลต่อการรับรู้ของเด็ก เช่นสีโทนร้อนอย่างสีเหลือง หรือแดงกับความรู้สึกสว่างไสวหรือโทนสีน้ำเงินกับท้องฟ้ายามค่ำคืน

Lowenfeld และ Brittain (1987) กล่าวว่า เด็กๆมักจะกระตือรือร้นที่จะสนใจกับ สิ่งเพื่อฝันและจินตนาการ ซึ่งจะช่วยให้เด็กนำมาใช้ในการแก้ปัญหาที่เพิ่งค้นพบรวมไปถึงสิ่งที่เพิ่งเคยรู้จัก การที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษาสำหรับเด็กนั้น ส่วนหนึ่งจะเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็กเองเป็นส่วนใหญ่ หากแต่เกิดจากการสั่งสอนนั้นมีน้อยมาก การเลือกสื่อที่เหมาะสมเข้าสู่ชั้นเรียนวิชาศิลปะศึกษานั้นช่วยให้เด็กได้พบกับความหลากหลายของเทคนิคทางศิลปะซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เนื่องจากเด็กมักจะสนใจในสิ่งที่แปลกใหม่และไม่คุ้นเคย การนำผลงานศิลปะที่มีความหลากหลายในทั้งในด้านเทคนิคและวัสดุ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองนั้นก็สามารถที่จะมีอิสระในการแสดงออกทางศิลปะเช่นในสื่อหรือภาพตัวอย่างที่ได้เห็นในชั้นเรียน

Gardner (1983) กล่าวว่า การดูงานศิลปะเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นความคิด และการรับรู้ เนื่องจากงานศิลปะนั้นแฝงด้วยภาษาสัญลักษณ์ ซึ่งการดูงานศิลปะนั้นช่วยให้เกิดการขยายขอบเขตของการเข้าถึงความรู้สึกรีกนึกคิดของศิลปินและสภาวะอื่นๆที่เป็นปัจจัยอันก่อให้เกิดงานศิลปะ และเพื่อที่จะได้เข้าถึงแก่นแห่งศิลปะ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่เด็กนักเรียนจะต้องเข้าใจถึงที่มาและหลักการของการใช้สัญลักษณ์ อย่างที่เรียกกันเ็นทางศิลปะว่ามีความสามารถในการอ่าน และเขียนสัญลักษณ์ในขอบเขตของสาขาที่ตนเองถนัดไม่ว่าจะเป็น งานวรรณกรรม ดนตรี ประติมากรรม หรืองานจิตรกรรม

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2542)กล่าวว่า สำหรับวิชาศิลปะศึกษาแล้ว การรับรู้ที่เป็นพื้นฐานหลัก คือ การรับรู้ทางสายตา (visual perception) ผู้สอนจำเป็นจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เอื้อต่อการเรียนพัฒนาการรับรู้ในด้านนี้ สำหรับการมองเห็นนั้นอยู่ในขั้นตอนเบื้องต้นของการเรียนรู้ จากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทางตา อัมไพ ศิรินสาร (2536) กล่าวว่า เด็กมีการรับรู้ทางสายตาอย่างบริสุทธิ์ไว้เคียงสานั้นตั้งมาก ในราวอายุ 8 หรือ 9 ขวบ เด็กจะเริ่มสูญเสียคุณสมบัตินี้ เด็กจะเริ่มพัฒนาการเห็นแบบผู้ใหญ่ ดังนั้นครูศิลปะจึงมีส่วนช่วยเตรียมเด็กให้เขาเตรียมตัวรับการเห็น ซึ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามวัย ครูสามารถช่วยให้เด็กได้เรียนที่จะ “มอง” และ “เห็น” สิ่งต่างๆ ได้เพื่อเด็กจะได้พัฒนา การเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนรู้ทางด้านศิลปะจะต้องปรับตัวเตรียมพร้อมต่อคลื่นลูกใหม่ มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2542) กล่าวว่าผู้สอนศิลปะจะต้องตระหนักว่าการจะให้คุณค่าต่อภาพลักษณ์ทาง

ศิลปะ(Art Image) อย่างเดียวนั้น ไม่เพียงพอเสียแล้ว ภาพลักษณ์ทางทัศน์ (Visual Image) ในสังคมยุคใหม่ มิใช่จะมีแต่ผลงานทางศิลปะเท่านั้น ภาพลักษณ์ทางทัศน์ประเภทอื่นก็มีคุณสมบัติทางสุนทรีย์ที่สื่อกับผู้เรียนยังมีอยู่อีกมากมาย สำหรับเด็กในช่วงวัย 7-9ปี Feldman (1987) กล่าวว่า พัฒนาการทางศิลปะของเด็กนั้นมิใช่จะเจริญงอกงามตามวัยที่สูงขึ้นในอัตราที่เท่ากันตลอดเวลา ดังเช่น เด็กในวัย 5 ขวบ ถึง 5 ขวบครึ่ง จะวาดรูปด้วยความมั่นใจเส้นเฉียบขาดแบบศิลปิน แต่ความมั่นใจนี้จะลดลงในวัยระดับกลาง คือช่วง 8 – 10 ขวบ ซึ่งพัฒนาการช่วงนี้จะเป็นเหมือนลักษณะโค้งรูปตัวยูตามข้อมูลของการ์เนอร์

Gardner (1975) กล่าวว่าเด็กระดับประถมศึกษาตอนต้นนั้นเป็นช่วงวัยที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ผ่านงานศิลปะแขนงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านของการพัฒนาด้านภาษา หรือด้านศิลปะ ที่เป็นกิจกรรมวาดรูประบายสีหรือกิจกรรมอื่นๆทางศิลปะที่เหมาะสมกับวัย การจัดกิจกรรมให้เด็กพัฒนาการรับรู้ทางสายตาโดยการนำงานศิลปะมาให้ดูนั้นบางครั้งก็เป็นเรื่องที่ยากเกินความเข้าใจของเด็ก ซึ่งไม่สามารถแยกได้ว่างานชิ้นไหนเป็นของศิลปินคนใด หรือว่างานชิ้นไหนมนุษย์เป็นผู้สร้างหรือเครื่องจักรเป็นผู้สร้างขึ้น อะไรที่เด็กต้องการรู้จากศิลปะนี้อาจเป็นปัญหาที่ถูกทะเลาะ ในด้านของจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กทางศิลปะจากงานวิจัยของ เพียร์เจย์ (Piaget) และ เคลบอร์ก (Kohlberg) พวกเขาพบลักษณะของสิ่งที่เด็กเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะนั้นมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับ ความรู้สึกพอใจ เหตุผลทางจิตวิทยา และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคิด

Feldman (1987)อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) กล่าวถึงแนวคิดในการจัดการศึกษาศิลปศึกษาตามรูปแบบ DBAE สำหรับเด็ก โดยที่นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องควรตระหนัก 5 ประการคือ

1. ความรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีการสร้างให้เกิดมิใช่สิ่งที่ได้มาตามธรรมชาติ
2. ความรู้นั้นต้องมีขั้นตอนที่เหมาะสมกับความรู้ของผู้เรียน
3. ความรู้จะบรรลุถึงการขั้นตอบรับได้(ในสายของทัศนศิลป์)นั้นจะต้องเข้าใจถึงความแตกต่างและความขัดแย้งที่เกิดจากการเจริญเติบโตของเด็กในแง่ดี เนื่องจากในแต่ละช่วงของวัยมีพัฒนาการด้านต่างๆเกิดขึ้นอาจไม่สามารถเห็นได้ชัดเจน แต่ก็มิได้หมายความว่าไม่สำคัญเนื่องจากพัฒนาการเหล่านั้นสามารถส่งผลต่อพัฒนาการโดยรวมเช่นกัน
4. พัฒนาการทางศิลปะมีขั้นตอนเป็นระยะต่างๆตามลำดับของวัย
5. พัฒนาการนั้นมีช่วงที่เจริญเติบโตและมีช่วงที่หยุดนิ่งและอาจหายไปได้

จากการปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้รูปแบบการแสวงหาความรู้ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งผู้สอนและผู้เรียนตลอดจนผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย ต้องตระหนักว่า ความรู้นั้นมิได้อยู่ทั่วไป หนังสือสำหรับเด็กเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทั้งนอกห้องเรียนและในห้อง

เรียน ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กนั้นมีคุณค่าที่หลากหลายจากการที่ได้ศึกษาจาก เอกสารและงานวิจัยพบว่าภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กนั้น Hurwitz and Wilson (1987) อ้างถึงใน Stokrocki (1995) Stauffer (1998) Carney & Lavin (2002) และ Sutley (2003) กล่าวว่าภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก ส่งผลต่อการเรียนรู้ทางศิลปะและเป็นแรงกระตุ้นอันก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของเด็กเมื่อนำมาใช้ในเข้าร่วมกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน Schwarcz และ Schwarcz (1991) กล่าวว่า การพัฒนาการรับรู้ทางสุนทรียภาพของเด็กสามารถใช้งานภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กเป็นสื่อในการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียภาพของเด็กได้ ภาพประกอบก็เปรียบเสมือนงานศิลปะที่ใกล้ตัวและมีความคุ้นเคยในชีวิตประจำวันของเด็ก Stauffer (1998) และ Marantz (1998) อ้างถึงใน (Hellman, 2003) กล่าวว่า หนังสือภาพสำหรับเด็กสามารถมีส่วนในการเพิ่มพูนความรู้ในด้านทัศนทางวัฒนธรรม (Visual Culture) ให้แก่เด็กเพื่อได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างที่หลากหลายของผู้คนและงานศิลปะจากทั่วทุกมุมโลก Sinatra (1986) และ Catalano (2005) กล่าวว่าภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็ก สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงทัศน์ (Visual Literacy) แก่เด็กอันจะนำไปสู่ความสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าใจสัญลักษณ์และการตีความในสิ่งที่เห็น ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างความรู้ใหม่เพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างงานศิลปะที่แตกต่างของตนเอง โดยอาศัยประสบการณ์จากที่ได้รับผ่านหนังสือภาพมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างงานศิลปะของตนเอง

Wolfe (1988) อ้างถึงใน Stokrocki (1995) กล่าวว่าการนำภาพผลงานของศิลปินหรือภาพประกอบในหนังสือเข้ามาใช้ในชั้นเรียนศิลปะ นั้นสามารถทำให้เด็กเกิดการแบ่งปันความคิดเห็น และคิดเรื่องราวตามภาพที่เห็น ซึ่งสอดคล้องกับการสอนให้เด็กเรียนรู้การวิจารณ์ เรียนรู้การแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และบางครั้งเด็กๆ ต้องการความช่วยเหลือ ผู้สอนสามารถคัดเลือกภาพประกอบมาเป็นตัวอย่างให้เด็กได้เรียนรู้เทคนิคการออกแบบ การระบายสี การที่เด็กลอกเลียนแบบการใช้สี หรือเทคนิคนั้นมีส่วนช่วยให้เด็กได้พิจารณาภาพประกอบนั้นทำให้เด็กได้เกิดการสังเกตและได้พัฒนาสุนทรียภาพอีกทางหนึ่ง

ภาพประกอบในหนังสือสำหรับเด็กนั้นมีได้มีหน้าที่แค่ตกแต่งหรือประดับเพื่อความสวยงามแก่หนังสือเท่านั้น แต่ยังมีคุณค่าและมีคุณสมบัติเหมาะสมในการกระตุ้นเด็กให้เกิดการเรียนรู้ทางศิลปะ Cianciolo (1976) อ้างถึงใน Mitchell และ Nelms (1992) กล่าวว่า นักเขียนและนักวาดภาพประกอบส่วนหนึ่งได้แสดงออกทางด้านศิลปะผ่านงานภาพประกอบอันก่อให้เกิดความสวยงามและน่าสนใจ ซึ่งทำให้ภาพประกอบสามารถตอบสนองและสนับสนุนเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี คือมีทั้งความสวยงามและเป็นที่ยอมรับของเด็กๆ ทั้งในด้านคุณสมบัติของงานศิลปะและความสนุกสนานน่าติดตามของเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าพื้นฐานทางศิลปะตลอดจนความเข้าใจใน

การสร้างผลงานที่สามารถแสดงออกทางผ่านภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอันก่อให้เกิดคุณค่าแก่ภาพประกอบและสะท้อนคุณค่าทางศิลปะนั้นสู่ผู้อ่าน

Berkowitz และ Packer (2001) กล่าวว่าการใช้หนังสือการ์ตูนในชั้นเรียนศิลปะ ช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้เรื่องของทัศนียภาพ มุมมองการจัดวางภาพ การจัดองค์ประกอบในการนำเสนอเรื่อง การวาดรูปคน (figure drawing) เรียนรู้เกณฑ์ในการตัดสินใจคุณค่าของความงาม และแม้แต่เรียนรู้แนวคิดของนักวาดภาพประกอบที่นำเสนอผ่านรูปแบบของงานศิลปะที่หลากหลาย Freeman(1998) ได้ให้ข้อสังเกตว่าหนังสือการ์ตูน สามารถเพิ่มพูนความสามารถในการเข้าใจภาษาภาพ (visual language) โดยส่งผลกระทบต่อทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยที่สะท้อนผ่านบุคลิกตัวละครที่สัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง บุคลิกภาพของตัวละครในหนังสือการ์ตูนนั้นมีความสำคัญมากที่จะบอกเล่าเรื่องราวจากการเห็นภาพก่อนที่เราจะอ่านเนื้อเรื่อง เนื้อเรื่องเป็นเพียงคำที่ช่วยประกอบเหตุการณ์และสร้างบรรยากาศเท่านั้น แต่การออกแบบท่าทางของตัวละครนั้นมีความสำคัญมากในการสื่อสารเรื่องราวความรู้สึกกับผู้อ่านได้มากที่สุด

หนังสือสำหรับเด็กนั้นต้องใช้ภาพประกอบที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษา เนื่องจากภาพประกอบนั้นสามารถเชื่อมโยงความรู้จากสาขาต่างๆ(ศิลปะ คนตรี ละคร ภาษา)อันจะก่อให้เกิดการบูรณาการความรู้อีกทางหนึ่ง Sipe (2001) Lee (1998) และ Stanton (1998) กล่าวว่าหนังสือภาพสำหรับเด็กนั้นมีความสำคัญต่อชั้นเรียนในระดับประถมศึกษาทุกระดับชั้น และเป็นเสมือนสถานที่แสดงงานศิลปะที่ให้ความรู้กับเด็ก ได้ตลอดเวลาและ เป็นสื่อที่เด็กสามารถเข้าถึง ได้ง่าย หนังสือภาพสำหรับเด็กนั้นยังมีคุณสมบัติสามารถส่งเสริมในด้านการรู้เชิงทัศน์ (visual literacy) ของเด็กๆ Marantz (1999) กล่าวว่าถ้ารูปแบบของงานศิลปะของชาติตะวันตก หมายถึง การแปลความหมายว่านี่คือการสะท้อนสิ่งที่เรามองเห็นในรูปแบบของชาติตะวันตกที่พวกเราคุ้นเคย การที่เรานำหนังสือภาพสำหรับเด็กจากวัฒนธรรมอื่นเข้ามาเพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์ของเด็ก ก็จะช่วยให้เด็กๆ ได้เรียนรู้ถึงความแตกต่าง การเรียนรู้ที่หลากหลายจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่พวกเขาเอง ทั้งในด้านของการขยายมุมมองทางศิลปะของตนเองจากสิ่งที่คุ้นเคยและการเข้าใจผู้อื่นผ่านสายตาที่แตกต่าง ผ่านภาพปรากฏในหนังสือภาพ หนังสือภาพสำหรับเด็กนั้นให้คุณค่าทางด้านศิลปะเช่นงานศิลปะตามหอคิวและยังผสานคุณค่าทางด้านภาษาแก่เด็กอีกทางหนึ่งด้วย คุณค่าของงานศิลปะนั้นปรากฏขึ้นในภาพประกอบของหนังสือตั้งหน้าปก ไปจนถึง ปกหลัง ซึ่งเกิดจากการออกแบบและวางแผนในการทำหนังสือสำหรับเด็ก และการออกแบบจะก่อให้เกิดเกิดประสบการณ์ทางสุนทรียภาพและการเรียนรู้ทางศิลปะที่ดีแก่เด็ก

Free(2004) กล่าวว่า ภาพประกอบและภาษาที่ปรากฏในหนังสือนั้น มีหน้าที่เพื่อการสื่อสาร โดยมีลักษณะและกระบวนการในการทำความเข้าใจในองค์ประกอบที่ต่างกันเท่านั้น ภาพนั้นก็

อาศัยความเข้าใจการเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมและก็แปรความหมายของสิ่งที่เห็นเพื่อทำความเข้าใจหรือเกิดปฏิกิริยาตอบสนอง ภาษาที่เช่นกัน ภาษานั้นคือสัญลักษณ์อย่างหนึ่งต้องมีการเรียนรู้ฝึกฝนเชื่อมโยงเพื่อให้เข้าใจความหมายเพื่อทำความเข้าใจเพื่อตอบสนอง จากงานวิจัยหลายชิ้นพบว่าการเรียนรู้พร้อมกันทั้งภาพและภาษาการเรียนรู้นั้นจะเกิดความเข้าใจ และความทรงจำที่ยาวนานกว่าการเรียนรู้ผ่านสื่อเพียงชนิดเดียว Feldman(1981) กล่าวว่า ภาพและคำเมื่อทำงานร่วมกันจะสื่อความหมายที่กระจ่างชัด

Graham (2000)กล่าวถึงความหลากหลายของหนังสือสำหรับเด็กก็เป็นเสมือนข้อมูลที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ในลักษณะที่มีได้ชัดเจน และยังเพิ่มความรู้ให้กับเด็ก ในด้านของรูปแบบการใช้ภาษาและรูปแบบทางศิลปะ และยังเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของเด็กที่จะเลือกมาใช้ให้สอดคล้องกับกิจกรรมในชั้นเรียน เมื่อในปัจจุบันการเรียนรู้มิได้จำกัดอยู่แค่สื่อเดิมๆอีกต่อไปทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวเป็นเสมือนหนทางแห่งการแสวงหาความรู้ได้ หนังสือสำหรับเด็กได้ถูกนำมาใช้ในชั้นเรียนประกอบการจัดการเรียนการสอนเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว ถึงเวลาที่นักเขียนและนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก ต้องตระหนักถึงหน้าที่และคุณค่าของหนังสือในฐานะผู้ให้ความเปิดมุมมองและสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กในด้านต่างๆ ซึ่งหากมีการวางแผนในการจัดทำหนังสือสำหรับเด็กที่สามารถเกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียนก็จะทำให้เกิดคุณค่าและ จะเป็นเรื่องน่ายินดีที่หนังสือสำหรับเด็กจะมีได้ตอบสนองแค่ความเพลิดเพลินเท่านั้น

Cianciolo(1976)อ้างอิงในMitchell และNelms (1992) กล่าวว่านักวาดภาพประกอบก็ต้องให้ความสนใจระหว่างรูปแบบของงานภาพประกอบและรูปแบบของงานทัศนศิลป์ ว่าสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างไร ส่วนใหญ่นักเขียนหนังสือสำหรับเด็กมักไม่ได้เพิ่มเติมในส่วนของการความรู้ทางศิลปะแทรกลงไปในเรื่อง รวมทั้งด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลป์ ที่จะทำให้เรื่องมีความเชื่อมโยงกับภาพประกอบในด้านเนื้อหาทางศิลปะ ไม่เช่นนั้นหนังสือสำหรับเด็กก็จะสามารถเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กสนใจในกิจกรรมศิลปะของตนเองมากขึ้น เนื่องจากการใช้ภาพประกอบในหนังสือหากมีเนื้อเรื่องที่ส่งเสริมไปในทิศทางเดียวกับภาพย่อมทำให้เด็กมีความเข้าใจในรูปแบบของงานศิลปะที่สอดคล้องกับวัยและความสนใจมากกว่าการเรียนรู้จากงานศิลปะของผู้ใหญ่โดยตรง

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาก่อนการเขียนแห่งประเทศไทย (2544) กล่าวว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเป็นช่วงระยะเวลาที่หนังสือเด็กเมืองไทยได้พัฒนาไปอย่างกว้างขวาง สำนักพิมพ์มีการแข่งขันและพัฒนาหนังสือเด็กให้ก้าวหน้าไปมากและกระจายหนังสือ สู่ส่วนภูมิภาคมากยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานราชการ เช่น กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ องค์กรเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหนังสือเด็ก เช่น กรมวิชาการ จัดทำหนังสือเด็ก แล้วจัดส่งไป

ยังโรงเรียนประถมศึกษาทุกหน่วยงานทั่วประเทศ สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาตินั้นก็มีงบประมาณจัดซื้อหนังสือสำหรับเด็ก เข้าห้องสมุดในแต่ละปีนับร้อยล้านบาท และ ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศที่มีหน้าที่ดูแลศูนย์เด็กเล็ก และห้องสมุดประจำชุมชน รวมทั้งยังมีการจัดประกวดหนังสือสำหรับเด็กของหน่วยงานต่างๆ ทำให้มีการจัดพิมพ์หนังสือเด็กและแจกจ่ายไปยัง โรงเรียนต่างๆ และยังมีการจัดอบรมการเขียนหนังสือเด็กให้กับครูทั่วประเทศ ดังนั้นหนังสือสำหรับเด็กจึงมีบทบาทเข้าไปอยู่ในระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียนและสู่การเรียนรู้นอกชั้นเรียนของเด็กในหลายๆด้าน

สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย(2549) กล่าวถึงสถานะการณ์หนังสือสำหรับเด็กเป็นสื่อที่ใกล้ชิดเด็กอันรวมไปถึงหนังสือที่ผลิตมาเพื่อเด็กวัยนี้ 7-9 ปี หนังสือสำหรับเด็กวัยนี้ภาพประกอบยังมีความสำคัญอยู่ จากการรายงานของและมูลนิธิหนังสือเพื่อเด็กพบว่าเด็กส่วนใหญ่ทั่วประเทศมิได้มีการอ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัย จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเรื่องการอ่านของประชากร พ.ศ. 2546 พบว่าประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป จำนวน 57.8 ล้านคน อ่านหนังสือ 35.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 61.2 และผู้ไม่อ่านหนังสือ 22.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 38.8 ดังนั้นหน่วยงานทั้งทางภาครัฐและเอกชนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตหนังสือสำหรับเด็กได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการอ่านหนังสือให้เกิดขึ้นในสังคม จึงเห็นควรให้มีการวางแผนรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนรักอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหากจะสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริงนั้น ประชาชนและเยาวชนตลอดจนเด็กๆต้องมีหนังสือที่เหมาะสมกับวัยและมีความหลากหลายของเนื้อหา จึงจะทำให้การเรียนรู้ไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ และในวงการหนังสือจะต้องสร้างกระบวนการคิดในการพัฒนาการผลิตหนังสือที่ดีมีคุณภาพใส่ใจในทุกรายละเอียดของการผลิต เพื่อสนองความต้องการของประชาชนทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย

จากความสำคัญของภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า ภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กสามารถนำมาใช้ในส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษาแก่เด็กได้ แต่จำเป็นต้องมีแนวทางในการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ทางศิลปะและพัฒนาการทางด้านศิลปะของเด็ก ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาเพื่อหาแนวทางในการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับนักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ต้องการให้ประกอบเป็นสื่อการเรียนรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กในช่วงวัยนี้ อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กมาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปะแก่เด็ก และยังเป็นแนวทางให้กับผู้ผลิตและผู้จัดทำหนังสือสำหรับเด็กเพื่อนำไปใช้

เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการคิดในการทำงาน ซึ่งจะทำให้สังคมไทยมีหนังสือสำหรับเด็กที่มีภาพประกอบที่มีคุณค่าและคุณภาพทางศิลปะที่เป็นประโยชน์แก่เด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี

ขอบเขตในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาเพื่อศึกษาแนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7-9 ปี ในด้านวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อเรื่อง ด้านส่วนประกอบของหนังสือ ด้านส่วนประกอบของภาพประกอบ และด้านการจัดหน้าและรูปเล่ม

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักวิชาการด้านศิลปศึกษา จำนวน 5 คน ผู้สอนวิชาศิลปศึกษา จำนวน 5 คน นักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็ก จำนวน 5 คน โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างประชากรไว้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการด้านศิลปศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้มีผลงานทางด้านวิชาการในสาขาศิลปศึกษา

กลุ่มที่ 2 ผู้สอนวิชาศิลปศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้สอนวิชาศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นและมีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 10 ปี

กลุ่มที่ 3 นักวาดภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้มีผลงานทางด้านภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอย่างน้อย 5 ปี

คำจำกัดความในการวิจัย

แนวทางการออกแบบภาพประกอบหนังสือ หมายถึง กรอบแนวคิดในการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กประกอบไปด้วย

1) ด้านวัตถุประสงค์ หมายถึง เป้าหมายของการออกแบบภาพประกอบที่การเรียนรู้ทางศิลปศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นป.1-3 สาระที่ 1 (ทัศนศิลป์) ที่จะส่งผลกระทบต่อ เนื้อเรื่อง ด้านส่วนประกอบของหนังสือ ด้านส่วนประกอบในการออกแบบ ด้านการจัดหน้าและรูปเล่ม

2) ด้านเนื้อเรื่อง หมายถึง ส่วนประกอบของเนื้อเรื่องอันประกอบไปด้วยแก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร รูปแบบการเขียน บท ลักษณะการใช้ภาษา

3) ด้านส่วนประกอบของหนังสือ หมายถึง ลักษณะทางกายภาพของหนังสือสำหรับเด็กอันประกอบไปด้วย ปก หน้าแสดงรายละเอียด ตัวอักษร กระดาษ

4) ด้านส่วนประกอบของภาพประกอบ หมายถึง ส่วนประกอบที่ทำให้เกิดภาพประกอบอันประกอบไปด้วย ทิศนาคดู หลักการออกแบบ รูปแบบของงานศิลปะ สื่อวัสดุและเทคนิค

5) ด้านการจัดหน้าและรูปเล่ม หมายถึง การจัดองค์ประกอบของภาพและข้อความที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง อันประกอบไปด้วย การจัดหน้า การลำดับเหตุการณ์ในการเล่าเรื่อง

การเรียนรู้ทางศิลปศึกษา หมายถึง การเลือกใช้ข้อมูลทางศิลปะเพื่อที่จะนำพาให้เกิดประสบการณ์ทางศิลปะที่สามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ทัศนศิลป์ช่วงชั้น ที่ 1

ศิลปศึกษาสำหรับเด็ก 7-9 ปี หมายถึง วิชาศิลปศึกษาสำหรับเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ที่สอดคล้องกับสาระทัศนศิลป์ ช่วงชั้นที่ 1 ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยความสนุก สามารถสังเกตรับรู้และสร้างสรรค์งานศิลปะจากประสบการณ์ที่เรียนรู้รอบตัวที่สอดคล้องกับกับวัยของผู้เรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาสำหรับเด็กอายุ 7 – 9 ปี

2. เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกหนังสือสำหรับเด็กที่เหมาะสมสำหรับใช้ร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางศิลปศึกษาในชั้นเรียน สำหรับเด็กอายุ 7 – 9 ปี

3. เพื่อนำไปใช้เป็นส่วนประกอบในเกณฑ์การตัดสินการประกวด คัดเลือกภาพประกอบหนังสือสำหรับเด็กอายุ 7 - 9 ปี